

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології, географії,
рекреації і туризму

Віліна ПЕРЕСАДЬКО

“ 02 ” вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОГРАФІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 10. Природничі науки

спеціальність 106 Географія

освітня програма Географія рекреації і туризму

Картографія, геоінформатика і кадастр

спеціалізація

вид дисципліни вибіркова

факультет геології, географії, рекреації і туризму

2023 / 2024 навчальний рік

Програму затверджено до затвердження вченою радою факультету геології,
географії, рекреації і туризму
“28” серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Дмитрів С.С., старший викладач кафедри фізичної
географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від “28” серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

_____ (Юлія ПРАСУЛ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітніх професійних програм:

Гарант освітньої професійної програми «Географія рекреації та туризму»

_____ (Юлія ПРАСУЛ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньої професійної програми «Картографія, геоінформатика і
кадастр»

_____ (Наталія ПОПОВИЧ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології,
географії, рекреації і туризму

Протокол від “28” серпня 2023 року № 7

 Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ (Олександр ЖЕМЕРОВ)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Географічне середовище України» складена відповідно до освітніх професійних програм: «Географія рекреації та туризму» та «Картографія, геоінформатика і кадастр» підготовки бакалавра спеціальності 106 Географія.

Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Географічне середовище України» є формування у майбутніх фахівців відповідних знань про природні особливості та ресурсний потенціал України, про антропогенний вплив на навколишнє середовище та його окремі компоненти господарської діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

1. Формування у студентів уявлення про природне середовище як про єдину систему природно-територіальних комплексів та окремих природних компонентів.
2. Складення цілісного уявлення щодо впливу природних умов України на формування природо-ресурсного потенціалу (ПРП).
3. Закріплення ідеї про лімітованість природних ресурсів і важливості раціонального природокористування.

1.3. Кількість кредитів – 5 (денна і заочна форми навчання).

1.4. Кількість годин – 150 (денна і заочна форми навчання).

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
48 год.	16 год.
Практичні, семінарські	
32 год.	6 год.
Лабораторні	
Самостійна робота	
70 год.	128 год.
Індивідуальні завдання:	

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно із вимогами освітньо-професійних програм студенти по завершенню вивчення цього курсу мають досягти наступних результатів:

Через компетентісний підхід:

1. *Загальні компетентності.* Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-1). Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК-3). Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК-5). Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК-6). Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-7). Здатність працювати автономно (ЗК-9). Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК-12).
2. *Спеціальні компетентності.* Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства (СК-2). Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки (СК-4). Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання (СК-6). Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (СК-7). Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси (СК-10). Здатність давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт та відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів (ФК12). Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі фізичної географії, моніторингу (ФК13). Розуміння основних географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, розуміти стратегію розвитку територій (ФК14). Здатність до системного географічного мислення при вивченні стану довкілля окремих регіонів та України (ФК15).
3. *Програмні результати навчання.* Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук (ПРН1). Пояснювати особливості організації

географічного простору (ПРН3). Аналізувати географічний потенціал території (ПРН4). Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук (ПРН5). Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук (ПРН6). Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук (ПРН7). Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні (ПРН10). Аналізувати зміни компонент навколишнього середовища, спричиненні різними видами господарської діяльності, набути навички пошуку шляхів зменшення негативного впливу на довкілля (ПРН13).

4. *Предметні компетентності.* Здатність оцінювати роль іноземних та українських вчених у вивченні географічного середовища України. Розуміння переваг та недоліків географічного положення України. Здатність знаходити та пояснювати взаємозв'язки між тектонічною будовою та мінерально-ресурсним потенціалом. Знання кліматичних умов України, їх особливостей, факторів, що впливають на їх формування та їх зв'язок із режимом водних об'єктів. Розуміння факторів, що впливають на гідрографічну мережу України. Здатність оцінювати особливості та ступені родючості різних типів ґрунтів України. Розуміння принципів раціонального природокористування на території України. Розуміння ролі географічної науки у вирішенні екологічних проблем.

Через систему знань та умінь:

ЗНАТИ:

1. Поняття географічного середовища України, його загальну структуру та особливості.
2. Загальну історію та основні методи вивчення природного середовища України.
3. Форми впливу природи на суспільство.
4. Геологічну будову України та її роль у формування ПРП.
5. Залежність поширення мінеральних ресурсів від тектонічної та геологічної будови території.
6. Кліматичні ресурси та похідні від них, їх динаміка у зв'язку із сучасними змінами клімату.
7. Особливості розподілення поверхневих та підземних водних ресурсів, їх стабілізуючу роль для глобальних та регіональних екосистем.
8. Ресурси ґрунтів України, особливості їх географічного поширення, походження та вплив та економічний комплекс.

9. Вплив сучасних фізико-географічних процесів на формування і функціонування географічного середовища.
10. Особливості використання та змін стану природного середовища та природо-ресурсного потенціалу в умовах антропогенного навантаження та військових дій.

ВМІТИ:

1. Визначати роль природного середовища в економічному комплексі та суспільному житті України.
2. Оцінювати роль природних компонентів у структурі та динаміці природного середовища.
3. Розрізняти зональні особливості у поширенні окремих видів ресурсів (кліматичних, лісових, ґрунтових тощо).
4. Пояснювати значення сучасних фізико-географічних процесів.
5. Аналізувати сучасний стан та вміти давати загальний тенденційний прогнозний сценарій стану природного середовища під впливом суспільно-економічних та військових процесів.
6. Формулювати рекомендації стосовно раціонального природокористування.
7. Давати оцінку сучасності та ретроспективі у використанні природних ресурсів.
8. Аналізувати та оцінювати екологічну ситуацію в Україні та шляхи її поліпшення із залученням геоекологічних методів дослідження.
9. Характеризувати вплив природних компонентів один на одного.
10. Оцінювати перспективи використання природно-ресурсного потенціалу України з урахування сучасних процесів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ.

Тема 1. Вступ, структура курсу. Мета, об'єкт, предмет, задачі курсу «Географічне середовище України». Структура та система оцінювання навчального курсу. Зв'язок цього курсу із науками географічного (природничого та суспільного) блоку та із іншими науками. Основні методи дослідження природного середовища. Наукова і практична спрямованість вивчення курсу. Загальна характеристика географічного середовища України, його структура, зв'язки між компонентами середовища. Історія формування території України. Порівняння терміну «географічне середовище» зі спорідненими поняттями («екосистема», «природно-територіальний комплекс» тощо).

Тема 2. Методи дослідження. Наукова висвітленість питання географічного середовища України. Методика дослідження компонентів природного середовища (геолого-тектонічного, кліматичного, гідрологічного, ґрунтового, біогеографічного, ландшафтного, антропогенного).

Розділ 2. Природні умови України.

Тема 3. Геологічна будова та тектонічна структура. Рельєф. Особливості формування тектонічної та геологічної будови України. Основні тектонічні одиниці, їх зв'язок із формами рельєфу та корисними копалинами. Орографічна будова України. Роль рельєфу у формуванні кліматичних, водних, ґрунтових, лісових та природно-рекреаційних ресурсів. Неотектонічні рухи та їх вплив на мінеральні ресурси України.

Тема 4. Кліматичні умови та ресурси України. Вплив факторів кліматоутворення на розподіл кліматичних ресурсів. Сонячна радіація. Атмосферна циркуляція. Атмосферний тиск. Температура повітря та поверхні ґрунту. Атмосферні опади. Вологість повітря. Атмосферні явища. Кліматичне районування. Геліо- та вітроенергетичні ресурси. Агрокліматичні ресурси. Агрокліматичне районування. Кліматичні рекреаційні ресурси. Зміни клімату та їх вплив на кліматичні умови України.

Тема 5. Поверхневі води та водні ресурси України, їх зв'язок із кліматичними ресурсами. Особливості гідрографічної мережі та розподілу підземних вод. Річкові басейни. Стік річок. Температура води, випаровування, мінералізація. Озера, лимани, болота, водосховища України. Розподіл водних ресурсів, роль природних умов у формуванні водних рекреаційних ресурсів. Екологічний стан водних об'єктів. Вплив військового конфлікту на водні ресурси України.

Тема 6. Моря України та їх ресурси. Історія формування морів та її вплив на особливості водних мас. Батиметричні та тектонічні особливості Чорного та Азовського морів. Температурний та циркуляційний режими морів. Біологічні, енергетичні та рекреаційні ресурси морів. Промислові види риб. Роль морів у системі транспорту. Вплив військових дій з боку РФ на ресурсний потенціал Чорного та Азовського морів та на їх екологічний стан. Важливість підтримання екологічного стану морів для стабільності функціонування регіональної та глобальної географічної системи.

Тема 7. Ґрунти та ґрунтові ресурси. Ландшафти. Вміст гумусу в ґрунтах та його запаси. Основні типи ґрунтів. Родючість. Агроґрунтове районування. Вплив інших природних компонентів на формування та особливості зонального і азонального поширення ґрунтів. Меліорація ґрунтів, її загальна характеристика та методи. Вплив військових дій на стан ґрунтового покриву.

Рослинний світ і ресурси. Геоботанічне районування. Ліси, лісистість, ресурси лісів. Проблема вирубки лісів. Методика природно збалансованого відновлення та збільшення лісового покриву. Рідкісні види рослин. Лікарські рослини. Тваринний світ і ресурси тваринного світу. Ресурси промислових видів тварин. Зоогеографічне районування. Вплив екологічної ситуації, антропогенного втручання та військових дій та біорізноманіття на території України. Ландшафти України, їх класифікація та особливості. Природно-територіальні комплекси України (розгляд природних зон та гірських хребтів).

Розділ 3. Збалансоване природокористування.

Тема 8. Особливості та проблеми використання мінеральних ресурсів на території України (видобуток і переробка кам'яного та бурого вугілля, залізної та марганцевої руди, руд кольорових металів (у т.ч. золота), дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, будівельної сировини). Поняття «прокляття

ресурсів» та його відношення до України. Поняття вторинної сировини, приклади її використання в Україні та світі. Сучасні технології економізації використання мінеральних ресурсів. Екологічний моніторинг та контроль на видобувних підприємствах. Вплив військового конфлікту на стан та проблеми використання мінеральних ресурсів.

Тема 9. Використання кліматичних ресурсів в Україні. Кліматичні зміни: плюси та мінуси для кліматичних ресурсів України. Порівняння кліматичних змін в Україні та світі. Впровадження положень «Декларації Ріо» та «Паризького договору з клімату в Україні». Зміни кліматичної політики України у зв'язку з євроінтеграційними процесами. Засоби мінімізації впливу антропогенної діяльності на кліматичні ресурси. Проблеми та перспективи відновлюваної енергетики в Україні. Потенціал морської вітрової енергії (офшорної). Зміни у режимі опалення та сільському господарстві України через кліматичну динаміку.

Тема 10. Особливості та перспективи використання водних та гідрогеологічних ресурсів України. Вплив кліматичних змін та антропогенного використання на кількість та якість водних ресурсів. Порівняння ситуації із водозабезпеченням в Україні та світі. Водозберігаючі технології та їх впровадження в Україні. Негативні наслідки регулювання водних об'єктів. Європейська Водна директива. Водний Кодекс України. Гідроенергетичний потенціал водних об'єктів України; проблеми та перспективи його використання. Роль водних ресурсів у різних галузях економіки (сільському господарстві, водозабезпеченні, рибному господарстві, транспорті та рекреаційній діяльності). Болотні угіддя, їх використання. Рамсарська конвенція. Вплив військового конфлікту та об'єм та можливості використання водних ресурсів. Проблеми у використанні морських ресурсів.

Тема 11. Особливості використання земельних ресурсів за типами ґрунтів. Поняття бонітету ґрунтів. Співставлення ресурсів ґрунтів України із деякими країнами світу. Вплив господарського освоєння на стан ґрунтового покриву. Органічні та мінеральні добрива: переваги та недоліки їх використання для ґрунтів. Проблема захисту ґрунтів (поняття лісосмуг та їх ролі у цьому). Засоби підвищення ефективності обробки ґрунтів відповідно до цілей стійкого розвитку. Проблема опустелення. Використання лісових ресурсів. Промислові породи дерев. Регіональні відмінності у лісокористуванні. Проблема незаконних вирубок та заходи з відновлення лісів з урахуванням іноземного досвіду. Лісові ресурси як об'єкти природної спадщини. Об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ), їх роль у збереженні лісових екосистем. Категорії об'єктів ПЗФ. Природні: природні заповідники, біосферні заповідники, національні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, заповідно-мисливські господарства. Штучно створені об'єкти: ботанічні сади, дендрологічні парки, зоопарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки. Фізико-географічне обґрунтування сучасної та перспективної мережі природоохоронних територій України. Регіональні проблеми охорони природи. Проблеми дослідження закономірностей формування природних і перетворених ландшафтів для потреб їх раціонального використання та відтворення. Кадастр ландшафтів і їх моніторинг. Роль міжнародних організацій у збереженні лісового покриву. Використання біологічних ресурсів. Вплив регулювання

мисливських промислів та заборони полювання на деякі види тварин на збереження біорізноманіття. Вплив військових дій на стан лісів, біорізноманіття та стан об'єктів ПЗФ.

Тема 12. Вплив антропогенного використання природно-ресурсного потенціалу на загальний стан природного середовища та об'єм природних ресурсів. Основні методи відновлення екологічного стану та методи підтримання гомеостазу екосистем. Природні ландшафти України. Штучно змінені ландшафти. Наслідки техногенних катастроф для природного середовища (вибух на Чорнобильській АЕС, підриг Каховської ГЕС, знищення Ізюмської луки, Оскільського водосховища, окупація заповідника «Асканія-Нова»). Прогнозування змін природних умов у зв'язку з господарським використанням території. Роль збройного конфлікту у зміні екологічного стану природного середовища. Методи післявоєнного відновлення природних комплексів на прикладі країн світу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	с	пр	інд	с.р.		л	с	пр	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1.													
<i>Тема 1. Вступ, структура курсу.</i>	10	4				6	10	1					9
<i>Тема 2. Методи дослідження</i>	14	4		4		6	14	1					13
<i>Усього за розділом 1</i>	24	8		4		12	24	2					22
Розділ 2. Тема 3.													
Геологічна будова та тектонічна структура. Рельєф	14	4		4		6	14	1					13
<i>Тема 4. Кліматичні умови та ресурси</i>	14	4		4		6	14	1					13
<i>Тема 5. Поверхневі води та водні ресурси</i>	14	4		4		6	14	1					13

<i>Тема 6. Моря України та їх ресурси</i>	13	4		4		5	13	1				12
<i>Тема 7. Ґрунти та рослинний світ. Ландшафти</i>	9	4				5	9	1				8
<i>Усього за розділом 2</i>	64	20		16		28	64	5				59
Розділ 3. <i>Тема 8. Особливості та проблеми використання мінеральних ресурсів на території України</i>	10	4				6	10	2				8
<i>Тема 9. Використання кліматичних ресурсів в Україні</i>	13	4		4		5	13	1				12
<i>Тема 10. Особливості та перспективи використання водних та гідрогеологічних ресурсів України</i>	13	4		4		5	13	2	2			9
<i>Тема 11. Особливості використання земельних ресурсів</i>	10	4				6	10	2				8
<i>Тема 12. Вплив антропогенного використання природно-ресурсного потенціалу на загальний стан</i>	16	4		4		8	16	2	4			10

<i>природного середовища та об'єм природних ресурсів</i>											
<i>Усього за розділом 3</i>	62	20	12		30	62	9	6			47
Усього	150	48	32		70	150	16	6			128

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Методи дослідження	4	
2.	Природні умови області	4	
3.	Кліматичні ресурси та забруднення атмосфери	4	
4.	Водні ресурси та забруднення гідросфери	4	
5.	Моря України та їх екологічний стан	4	
6.	Кліматичні ресурси України та їх господарське використання	4	2
7.	Водні ресурси України: проблеми і перспективи використання	4	
8.	Антропогенний вплив на природне середовище	4	4
	Усього	32	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Поглибити знання з загальних рис природних умов України	6	9
2.	Ознайомитися із новітніми методиками обробки географічної інформації	6	13
3.	Поглибити знання про палеогеографічні умови на території України	6	13

4.	Дослідити геліо- та вітроенергетичні ресурси	6	13
5.	Дослідити особливості поширення водних ресурсів України	6	13
6.	Вивчити особливості природних умов Чорного і Азовського морів	5	12
7.	Поглибити знання з охорони та збереження ресурсів рослинного та тваринного світу	5	8
8.	Ознайомитися з інженерно-геологічними умовами та екзогенними процесами.	6	8
9.	Ознайомитися з використанням кліматичних ресурсів в сусідніх країнах	5	12
10.	Ознайомитися із інформацією про небезпечні гідрологічні явища	5	9
11.	Дослідити перспективи впровадження меліоративних заходів країн Західної Європи та Північної Америки в Україні	6	8
12.	Ознайомитися із прогностичними сценаріями антропогенного впливу на стан географічного середовища України	8	10
	Всього	70	128

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачені.

7. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, дискусії, проєктів, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький.

Лекції на час дії воєнного стану в Україні можуть проводитися дистанційно у форматі відеоконференції на онлайн, десктопних та мобільних платформах ZOOM, GoogleMeet тощо. Студентам надаються запитання для самоперевірки та самоконтролю. Практичні заняття можуть проходити в аудиторії чи в дистанційній формі. Усі матеріали навчального курсу та навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365 на сайті кафедри фізичної географії та картографії. Індивідуальні або групові консультації можуть відбуватися в аудиторіях університету чи дистанційно синхронно або асинхронно (з використанням месенджерів Telegram, Viber, електронної пошти, ZOOM, Google Meet тощо).

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист розрахунково-географічних та презентаційних практичних робіт, поточні усні проміжні (у тому числі і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і

кожної лекції), контрольна робота, передбачена навчальним планом, участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять, самоконтроль, перевірка ведення конспекту окремих тем тощо.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Підсумкова (екзаменаційна) робота	Сума
Розподіл за розділами						
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3				
T1-T2	T3-T7	T8-T12				
3	15	12	30	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Поточний контроль за виконання практичних робіт

Назва роботи	Всього балів	Оцінка (в балах)	Проведений аналіз	Захист
Методи дослідження	3	Повне розкриття питань	2	1
		Незначні неточності у розкритті питань	1,3	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	0,7	0,3
Природні умови області	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3

Кліматичні ресурси та забруднення атмосфери	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3
Водні ресурси та забруднення гідросфери	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3
Моря України та їх екологічний стан	3	Повне розкриття питань	2	1
		Незначні неточності у розкритті питань	1,3	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	0,7	0,3
Кліматичні ресурси України та їх господарське використання	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3
Водні ресурси України: проблеми і перспективи використання	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3
Антропогенний вплив на природне середовище	4	Повне розкриття питань	3	1
		Незначні неточності у розкритті питань	2	0,7
		Значні помилки у розкритті питань	1	0,3
Всього	30	22		8

Поточний контроль за виконання контрольної роботи – всього 30 балів

Вид завдання	Кількість завдань даного виду	Бали	Результати оцінювання
Тестове (1 правильна відповідь) Всього балів - 10	10	1	Правильна відповідь
		0	Неправильна відповідь
Тестове (1 правильна відповідь) Завдання на встановлення відповідності (4 відповідності) Всього балів – 6	3	2	Всі відповідності встановлені правильно
		1,5	3 відповідності встановлені правильно
		1	2 відповідності встановлені правильно
		0,5	1 відповідність встановлена правильно
		0	Жодна відповідність не встановлена правильно
Відкрите питання з коротким	3	3	Студент повністю відповів на поставлене питання і розкрив

розкриттям (до 3-4 речень) Відкрите питання з коротким розкриттям (до 4-5 речень) Всього балів - 9			сутність поставленої проблеми
		2	Студент в цілому відповів на поставлене питання, але відповідь містить незначні помилки і неточності
		1	Студент не повністю відповів на поставлене питання, відповідь містить значні помилки і неточності
		0	Студент не відповів на поставлене питання
Відкрите питання з повною відповіддю Всього балів - 5	1	5	Студент повністю розкрив питання, розглянув його основні аспекти
		4	Студент в цілому розкрив питання, але розглянув лише один його аспект, або відповідь містить незначні неточності
		3	Студент відповів на поставлене питання, але не обґрунтував свою думку або відповідь містить значні помилки та неточності
		2	Студент не повністю відповів на поставлене питання, відповідь містить значні помилки і неточності
		1	Студент відповів на поставлене питання лише 1-2 реченнями або відповідь містить дуже значні помилки і неточності
		0	Студент не відповів на поставлене питання
		Всього	30

Підсумковий семестровий контроль (екзамен) – 40 балів

Вид завдання	Кількість завдань даного виду	Бали	Результати оцінювання
Тестове (1 правильна відповідь) Всього балів - 13	13	1	Правильна відповідь
		0	Неправильна відповідь
Тестове (1 правильна відповідь) Всього – 5 балів Завдання на встановлення відповідності (4 відповідності) Всього балів – 8	4	2	Всі відповідності встановлені правильно
		1,5	3 відповідності встановлені правильно
		1	2 відповідності встановлені правильно
		0,5	1 відповідність встановлена правильно
		0	Жодна відповідність не встановлена правильно
Відкрите питання з коротким розкриттям (до 3-4 речень) Відкрите питання з коротким розкриттям (до 4-5 речень) Всього балів - 9	3	3	Студент повністю відповів на поставлене питання і розкрив сутність поставленої проблеми
		2	Студент в цілому відповів на поставлене питання, але відповідь містить незначні помилки і неточності
		1	Студент не повністю відповів на поставлене питання, відповідь містить значні помилки і неточності
		0	Студент не відповів на поставлене питання
Відкрите питання з повною відповіддю Всього балів - 10	2	5	Студент повністю розкрив питання, розглянув його основні аспекти
		4	Студент в цілому розкрив питання, але розглянув лише один його аспект, або відповідь містить

			незначні неточності
		3	Студент відповів на поставлене питання, але не обґрунтував свою думку або відповідь містить значні помилки та неточності
		2	Студент не повністю відповів на поставлене питання, відповідь містить значні помилки і неточності
		1	Студент відповів на поставлене питання лише 1-2 реченнями або відповідь містить дуже значні помилки і неточності
		0	Студент не відповів на поставлене питання
Всього	40		

10. Література

Основна література

1. Дорогунцов С. І. Оптимізація природокористування. Т1. Природні ресурси : еколого-економічна оцінка / С.І. Дорогунцов, А.М. Муховиков, М.Я. Хвесьяк. – К.: Кондор, 2004. -291 с.
2. Коротун І.М. Природні ресурси України : навч. посіб. / І.М. Коротун, Л.К. Коротун, С.І. Коротун . - Рівне: ТОВ “Принт-хауз“, 2000. – 190 с.
3. Коржнев М.М. Природно-ресурсні основи розвитку суспільства : Підручник / М.М. Коржнев. – К. : ВПЦ “Київський ун-т “, 2004.-173 с.
4. Туниця Т. Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т.Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 300 с.

Допоміжна література

1. Апостолук С.О. Охорона навколишнього середовища в лісопромисловому комплексі: навч. посіб / С.О. Апостолук, Р.І. Мацюк, В.М. Сторожук та ін. – Л., 2001. – 286 с.
2. Білецький В. Корисні копалини України / В. Білецький, В. Суярко. // Донецький вісник Наукового товариства імені Т. Шевченка. – 2005. – Т.9. – 200 с.
3. Бойченко С.В. Раціональне використання вуглеводневих палив : Монографія . – К. : НАУ, 2001. – 216 с.

4. Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. – К. : Наукова думка, 1992. – 408 с.
5. Данилишин Б.М., Дорогунцов С.І., Міщенко В.С. та ін.. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України/ Б.М.. Київ, 1999. – 715 с.
6. Закон України “ «Про охорону навколишнього середовища №1264“» від 25.06.1991р.
7. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України / В.П. Руденко. – К. : Наукова думка, 2004. – 36 с.
8. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – 1999 р. – 101 с.

Інформаційні ресурси

1. Фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ ім. В. Н.Каразіна.
2. Фонд бібліотеки кафедри фізичної географії та картографії.
3. Мережа Інтернет.
4. Національний атлас України. www.igna.org.ua

11.Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національний атлас України. www.igna.org.ua
2. Географічні карти України. <https://geomap.land.kiev.ua>
3. Національний Атлас України. <http://wdc.org.ua/atlas/4110200.html>

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни **Географічне середовище України**

Дію робочої програми продовжено: на 2024/2025 н. р.

Заступник декана факультету геології, географії, рекреації і туризму з навчальної роботи

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2024 р.

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 2024 р.